Elkészül-e tanévkezdésig?

Az igazgatót „tetten” értük: éppen az épülő iskola termeiben, folyosóin szemlélődött. Délután volt, a kőművesek már hazatértek, így két kisfia társaságában sétált át az üllési diákok jövendőbeli „alma mater”-jébe.

A véletlent, ami összehozott, lényegében azonos kíváncsiság szülte: vajon elkészül-e a község újabb büszkesége tanévnyitásig? Persze, *Csóti* Szilveszter igazgatót más „gyöngédebb” szálak is fűzik az épülethez; számára alkotóműhely, pedagógusi tevékenységének otthona.

— Az építésvezető biztat, hogy itt kezdjük a tanévet. Nem tudom, merjem-e hinni? — nézi a csupasz téglafalakat. Az ajtók, ablakrámák jó részét falba rögzítették, a földszinti termeket bevakolták. Most az emeleten dolgoznak a kőművesek. Így félkész állapotban is látni: szép otthont kap a középfokú oktatásnevelés Üllésen. Lent négy, fent két osztálytermet rendeznek be. Külön előadótermet kap — két kis szertárral — a fizika és kémia tanítása. Tágas nevelőszoba, igazgatói iroda, KISZ-szoba, mellékhelyiségek. Összkomfortosnak igérkezik. Csupán a szennyvízlevezető csatorna hiánya követel felemás, átmeneti megoldást. Nagyon sok aprómunka van még hátra. Vakolás, meszelés, festés, parkettázás. Szóval minden, ami az épületet valamivé, ez esetben iskolává teszi.

— Elkészül-e? — csupán ez a kételkedés árnyékolja be örömünket, amint az új épületben járkálunk és gondolatban berendezzük, benépesítjük a középiskolát.

Bodai József építésvezető megerősíti: itt nyitják meg az új tanévet. A hátralevő munkák gyorsan mennek, újabb embereket is hozhat ide, ha szükséges. Csupán néhány hiányzó alkatrész, eszköz fékezi előrehaladásukban. A Csongrád megyei tanácsi építőipari vállalat vezetőségétől várja ezek megoldását. Sürgős, hiszen az iskolaépítés befejezésének határideje augusztus vége.

Az új középiskola bútorzata megérkezett. Ideiglenes szálláson várja, míg saját otthonába költözik.

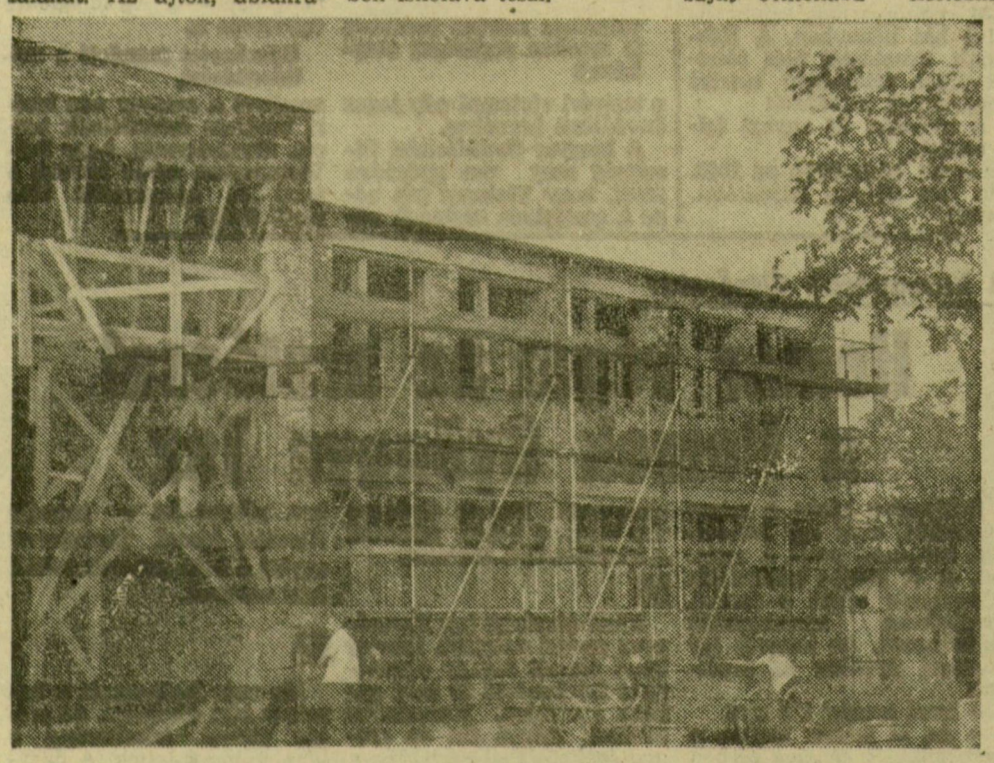

Az üllési középiskola homlokzata várja a vakolást

Az új tanárok is jelentkeztek már az igazgatónál. Idén négy tanárt kap a középiskola, így minden tantárgyat szaktanár tanít.

Szerencsés időpontban érkezett a Martinusz házaspár. Most végeztek Debrecenben és első munkahelyükön nemcsak új iskola, de vadonatúj lakás is fogadja őket. Az iskolával együtt ugyanis pedagóguslakás épül, kétszoba összkomfortos. A pályakezdés és az otthonalapítás valamennyi feltétele kedvező a fiatal tanárházaspár számára. Lesz-e iskolaavatás a tanévkezdéssel egy időben? — ez az építőkön múlik. A középiskolai élet munkás, szorgalmas, emberformáló erejének megalapozása már a pedagógusok hivatása.

B. Ö.

Pezsdülő KISZ-élet a textilművekben

Néhány hete a szegedi textilművek KISZ-istáinak problémáiról írtunk. Mi történt azóta? Sikerült-e orvosolni a hibákat, hogy tovább fejlődhessen a KISZ-munka? Erről beszélgettünk néhány vonatkozásában a vállalat párttitkárával, szakszervezeti titkárával, kultúrfelelősével és a KISZ-vezetőség tagjaival.

1

— Nehéz volt régebben megteremteni az összhangot a sportkörrel. Azóta új elnököt választottak, akivel jó a kapcsolatunk. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy már folyik is a textiles spartakiád előkészítése. Tizenkét KISZ-alapszervezetünk állít össze női kézilabda-csapatot és nyolc iparitanuló-csapat is indul a versengésben. Az első három helyezett részt vesz a városi versenyen. A megmozdulások szervezését mi, KISZ-isták végezzük, a finanszírozást vállalták a sportosok. Néhány hete vidám női labdarúgó-mérkőzést is szerveztünk. Asztalitenisz-, atlétikai és röplabda-viadalokra készülünk — számol be a fellendülő sportmunkáról a KISZ-szervezet titkára.

2

Néhány hete megkezdődött a félreértés, vagy mondjuk meg őszintén: a rossz, elhanyagolt szervezés tisztázása. Erre amiatt kellett sort keríteni, mert a szakszervezet, a sportkör és a KISZ-bizottság nem hangolta össze munkatervét. Egy ilyen „egyszerű” hiba miatt hónapokig egyhelyben topogott a textilművek KISZ-szervezetének kulturális és sporttevékenysége. A szakszervezet sem tudott komoly eredményt felmutatni, hiszen rengeteg fiatal dolgozik a gyárban, akik a KISZ-ben működnek.

Most viszont sikerült összehangolni a „több akaratot”. Az önművelés a cél, a tanulás. Szakítanak például azzal az elmélettel, hogy az irodalmi színpadnak csupán a rendezvényeken való fellépés a feladata. Azt akarják, hogy a fiatalok az irodalmi körben ne csak szavaljanak, hanem szeressék is meg az irodalmat, igazi szórakozást leljenek benne.

3

A textilművek KISZ-életének volt hibái nemcsak egy üzemben jelentkeznek. Több más vállalatnak sem ártana körülnézni saját portáján, s a textilesekhez hasonlóan rendet teremteni az ifjúsági kulturális és sportéletben. Nem szabad elfelejteni, hogy a KISZ-ben működő fiataloknak nemcsak a termelésből kell kivenni a részüket, hanem az ideológiai kérdésekkel is tisztában kell lenniük. Egyre magasabb kulturális színvonalra kell jutniuk, hogy a szocialista társadalom aktív részesei legyenek.

K. A.

MÉRLEGKÉSZÍTŐ SZAKMÁRA

ipari tanulókat

felveszünk. Jelentkezés Szeged, Lengyel utca 26. sz. alatt, a *Szegedi Mérlegkészítő Szövetkezetnél*

K 293

Szegedi könyvekről

Juhász Gyula a forradalmakban

Péter László munkája

Iroda'omtörténeti *kutatásaink középpontjába néhány éve új, sokáig méltatlanul mellőzött terület került: a József Attila életművében csúcsosodó magyar szocialista irodalom. Számottevő eredmények születtek és születnek napról napra. A kutatások három szálon futnak: a legintenzívebb és mindmáig legeredményesebb munka József Attila életművének feltárása és értékelése körül folyik, a második szál a korán elpusztult vagy elpusztított, hamar elfeledett, a névtelenségbe süllyedt szocialista írók alkotásainak, az „elsüllyedt irodalom”-nak a felszínrehozását, irodalmi és nemzeti kultúránkba és köztudatunkba való beépítését jelzi; a harmadik feladatcsoporttal foglalkozó kutatók azt is vizsgálják, hogy nagy klasszikusaink életműve mennyiben és mikor érintkezett vagy haladt azonos úton a szocialista irodalommal.*

Legkiválóbb irodalomtörténészeink egész sora munkálkodik nagy becsvággyal és a mindig újat találástól fokozott lelkesült szenvedéllyel ezeken a kutatási területeken. S ha eredményeiket, az egyes teljesítményeket értékeljük, Péter Lászlót eddigi és legújabb munkája alapján e kutatói gárdában előkelő hely illeti meg.

Ő maga valahol azt írta Bálint Sándorról, hogy Szeged városa örök hálával tartozik néprajztudós fiának a szegedi táj néprajzi feltárása során végzett klasszikus értékű munkásságáért. Úgy érzem, Péter László szavai rá magára is elmondhatók, ha eddigi irodalomtörténeti munkásságát kell értékelnünk: a szegedi Somogyi Könyvtár tudományos főmunkatársa előbb József Attila makói és szegedi éveit, tevékenységét kutatta fel bámulatos filológiai biztonsággal s szinte kiegészíthetetlen teljességgel, ugyanakkor fáradhatatlanul munkálkodott és munkálkodik a város „nagy embereinek”, Juhász Gyula, Tömörkény, Móra életművének feltárásán és értékelésén. József Attiláról, Juhász Gyuláról, Tömörkényről szóló tanulmányai, Juhász Gyula összes verseinek kritikai kiadása a maguk területén klasszikus teljesítmények.

Minden alkotó művész életében van olyan szakasz, amikor valami döntő, meghatározó fontosságú esemény történik, mely — ha nem is jelent mindenki esetében fordulópontot — hosszú ideig meghatározza az alkotó emberi-művészi fejlődését. *Az 1918—19-es magyar forradalmak* hatásának nyomai úgyszólván minden, a századforduló táján indult magyar író, költő életművében felfedezhetők. Néhányuk — *Juhász* Gyula, *Gábor* Andor, *Komját* Aladár — számára fordulópont, *új alkotói korszak kezdete* volt 1918—19.

Péter László az *Akadémiai Kiadónál* — mintegy ötéves késéssel megjelent 300 oldalas könyvében — Juhász Gyula életének rendkívül fontos, fordulatot hozó, az 1918 elejétől 1919 decemberéig terjedő szakaszát rekonstruálja, eleveníti meg és elemzi a választ és megoldást keresve ezen belül az egész életmű legfontosabb és legtöbbet vitatott kérdéseire.

A ténytisztelő irodalomtörténet-írás híve, *hatalmas és imponáló forrásanyagot* használ, szinte maximálisak az igényei egy-egy adat hitelességével szemben, ám szemlélete nem lesz száraz és mechanikus: az életmű és világnézet alakulását nem pusztán és nem közvetlenül az eseményekből eredezteti, mert, ahogy írja: *„az emberi lélek nem fizikai törvényszerűségek szerint működik... az emberi cselekedet rugói a vulgarizálás és a sematikus megítélés veszélye nélkül soha nem vezethetők vissza egy vagy két összetevőre...”*

1918—19 — vallja Péter László — két vonatkozásban is nagy jelentőségű Juhász fejlődésében: először lezárja pályájának első, nagy szakaszát, másrészt — s ez szerinte a legfontosabb — olyan útra lendítette, melyről már többé nem volt visszatérés: *a költő szolidaritást vállalt a munkásosztállyal és a munkásmozgalommal;* „az ő költészetében kapott — József Attila előtt először — képviseletet klasszikus szinten a magyar munkásosztály”.

A Péter László által megrajzolt pályaszakasz nem egyenes vonalú, nem vulgárisan leegyszerűsített, hanem sok kitérőn, sok hullámvölgyön visz keresztül. A jól ismert versek és e tanulmányban szinte fölfedezett hatalmas mennyiségű publicisztikai anyag lírai hangvételétől sem tartózkodó alapos mély elemzése nyomán megragadó kép tárul elénk: egy szépre, igazra, jobbra vágyó ember keresi útját, tör botladozva, néha eltérve a legrövidebb úttól, ám sohasem csüggedve, mindig tántoríthatatlanul a csúcsok felé, s mikor tombol a vihar vagy dermesztő a hideg és szinte elviselhetetlen a magány, akkor is kitart odafenn.

A Juhász Gyula-irodalom ma egyik legtöbbet vitatott kérdése: *eljutott-e a költő a szocializmus és a proletárdiktatúra igenléséig, szocialista költeszetnek nevezhető-e költészete?* A válaszadás a jelen pillanatban, amikor még korántsem értek véget a szocialista realizmusról és a szocialista költészet kritériumairól folytatott viták, igen nehéz. Péter László egy korábban megjelent és azóta sokat vitatott írásában amellett tett hitet, hogy *Juhász Gyula szocialista költő.* Ezt a kérdést jelen könyvében nem veti fel ilyen élesen, saját állásfoglalását nem exponálja különös hangsúllyal, a többi koncepcióval vitatkozva, ám könyvét olvasva szemünk láttán mutatkozik Juhász a forradalomért, a proletárdiktatúráért lelkesedő, az ellenforradalom ellen küzdő „vörös költőnek”. Ugyanakkor felfigyelünk Juhász szocializmusának sajátos, néha ellentmondásos vonásaira is: a véres forradalomtól való idegenkedésre, Juhász vallásosságának és szocializmusának gyakori érintkezésére. Péter László úgy véli: ezek az ellentmondások megférnek a szocialista költészet határain belül. Talán tanulságos lett volna megvizsgálnia, mi az oka annak, hogy bár Juhász világnézeti fejlődésében jelentős fordulat következett be, költői világképében nem történt jelentős változás, mint ahogy költői eszközeiben sem. Mi az oka, hogy az a Juhász, aki napról napra jobban felismeri a társadalmi fejlődés összefüggéseit és törvényszerűségeit, továbbra is impresszionista költő marad, árulkodik-e ez valamiről; mi a kapcsolat az ő költészetében az impresszionizmus és a filozófiai mélység hiánya között. Úgy hisszük, hogy a további kutatások igazolni fogják Péter László koncepcióját Juhász Gyula költészetének szocialista jellegéről.

Könyvében nemcsak Juhász Gyula élete e két esztendejének történetét írta meg, hanem *egyúttal Szeged történetének jelzett, rendkívül fontos, ellentmondásos eseményekben gazdag korszakát is.* Kitűnő tájékozottsággal és biztonsággal korrigálja az eddigi helytörténeti munkák hibáit, pótolja hiányaikat, s így könyve az 1918—19-es szegedi események legpontosabb, legrészletesebb és legmegbízhatóbb krónikájának tekinthető.

Ez a könyv sokkal több, mint egy költői életpálya két esztendejének feldolgozása: bár csak nagy vonalakban, de megmutatja, megvilágítja, értelmezi az 1918-ig megtett utat is. Az elemzett két esztendő fejlődésének, fordulatainak tanulságait levonva rendet látunk Juhász életútjának, emberi-művészi fejlődésének 1920 után kezdődő szakaszát tekintve is.

Ez a könyv magas színvonalú és megfellebbezhetetlen cáfolata annak az egyre inkább tért veszített irodalomtörténeti koncepciónak, hogy a szegényebb formai eszközökkel dolgozó Juhász az értékrendben Babits, Kosztolányi és Tóth Árpád mögé helyezendő. Immár kétségbevonhatatlan: *Juhász 1918—19-es, és a fehérterror ideje alatti szereplése, költői, emberi tartása lesz Ady halála után a korabeli magyar líra — József Attila költővé éréséig — legelőremutatóbb és legjelentősebb teljesítménye.*

Péter László néhány aprómunka bevégeztével Juhász Gyula egész életét feldolgozó nagyszabású munka megírásához készülődik. Most megjelent könyvével e jövendő nagy mű legértékesebb és legizgalmasabb részét adta közre.

CSAPLÁR FERENC

Boldog fél évet!

Ezt kívánom mindenkinek! Tudom, hogy nem szokás, de alapos okok késztettek, méghozzá hosszas tépelődés után, erre az elhatározásra. Utoljára újévkor kívántam hasonló jókat, de akkor nem figyeltek rám: országos átlagban mindenkinek legalább öt másik ember mondott minden jót, és az én szerény BUÉK-om elveszett az ötvenmillió szerencsekívánat tengerében. Most azonban egyedül tehetem, és nem azért, mert mindenáron eredeti akarok lenni, hanem: ilyenkor esze ágába sincs senkinek valamit kívánni, és gondolom: tán még az én egy szál kívánságom is több a semminél.

Mondanom sem kell, hogy a rendkívüli alkalmat nem akarom elnyűtt újévi jókívánságokkal megúszni. Erről szó sincs. Bora, búzája, szépasszony felesége remélhetőleg mindenkinek kerülközött azóta, ezekre kár volna vesztegetni a szót. Az év félidejéhez speciális jókívánságok illenek, buzdító szavak, olyasfélék, amilyeneket az edzők szoktak mondogatni szünetben, a labdarúgópályák öltözőiben.

Nos, ahogy sportnyelven mondják, a mi nagy nemzeti válogatottunk, ez a tízmillió derék fiú és lány, most szünet nélkül fordul az 1965-ös nagy mérkőzés II. félidejére. Az első félidőben elég jól mozogtunk a pályán, eredményes volt az összjáték és értékesítettük helyzeteinket, ha volt is néhány kihagyott gólszerzési lehetőség. Most az a fő, hogy a második hat hónapot is jól kibírjuk szusszal, és nemcsak tartsuk az eredményt, hanem növeljük is előnyünhát a II. félidőre, hogy ne legyen senki a csapatban, aki ezután fél gőzzel játszik és megeléget fél sikerrel, fifty-fifty-alapon. Senki félmunkát ne végezzen, és sehol se forduljon elő, hogy míg egyesek félholtra dolgozzák magukat, addig mások fél napokat is lógnak. Távozhassék a hivatalokból minden ügyfél elégedetten, és az ügyintézők fél szóból is értsék meg a jogos panaszokat és megoldható problémákat. Egyetlen intézménynél se legyenek félistenek, akik féltéglával verik mellüket ket. Kívánom te- és fél szemüket behunyják az objektív bírálat előtt, miközben fél szemmel a prémiumra sandítanak. Senki ne dolgozzék félemberként az egész állásban, csak azért, hogy energiáit a félállására, vagy egyébre tartogassa.

Kívánom továbbá, hogy mindnyájunknak mindkét szemünk nevessen és egyik se sírjon; továbbá, ne csak félig legyen meg az, ami kell... Jóval kevesebb fél kevertet mérjenek ki az italboltok. Labdarúgóink, akik fél lábbal már Londonban vannak, ne álljanak meg fél úton, hanem szerezzék meg az ellenfelektől a szükséges pontok másik felét is a világbajnoki döntőbe jutáshoz. Színházainknak ne kelljen félig telt nézőterek előtt játszaniok, és a mozikban sok olyan jó filmet láthassunk, mint... A házasfelek pedig ne érjék be félmegoldásokkal: ne féljenek a gyerekáldástól, és ne lépjenek sose félre azon a címen, hogy jut is, marad is...

S végül talán kívánhatnám: fogadják szívesen és komolyan félévi jókívánságaimat, amelyeknek a fele sem tréfa!...

Kaposy Miklós